

TENAESTELIN ጤና ይስጥልን

Årgång 58

Nr 1
Juni
2017

Medlemsblad för Svensk-Etiopiska Föreningen

Några av de ca 130 elefanter som Etiopien delar med Eritrea i Kafta Sheraro National Park. Foto: Håkan Pohlstrand, som på årsmötet visade bilder från Etiopiens parker och reservat. Se uppslaget på sidorna 8-9.

I Tenaestelin den här gången bl.a:

Rapport från årsmötet sidorna 4-9 • Intervju med ambassadör Jan Sadek som lämnar Addis Abeba efter fyra år • Läget för Millennium-dammen sid 13

Om mentalvårdens framväxt i Etiopien sidorna 16-18

Om nya leprafall och en resa till Etiopien sid 22-25

Han arbetade som arkitekt i Etiopien sid 26-29

TENAESTELIN

ᄒᄒ ᄒᄒᄒᄒ

Ansvarig utgivare: Biniyam Wondimu
Tryck: Fyris-Tryck AB

Adressändringar
ska snarast meddelas till Örjan Åkerrén,
se adress nedan.

Manusstopp
Manus till nästa nummer skickas till
någon i redaktionskommittén senast den
1 november 2017 med e-post.

STYRELSE

Ordförande:

Biniyam Wondimu
Bergstigen 12, 171 34 Solna
Tel: 08-524 88 387
E-post: biniyam.wondimu@ki.se

Vice ordförande:

Håkan Pohlstrand
Skottbacken 8, Vansö, 645 92 Strängnäs
Tel: 0152-200 02
E-post: hpohlstrand@gmail.com

Sekreterare:

Jan Olof Gustavi
Sandbäcksvägen 92, 144 62 Rönninge
Tel: 08-532 504 26
E-post: jog@adwa.se

Skattmästare/medlemssekreterare:

Per Wallgren
Åkervägen 36, 756 51 Uppsala
Tel: 018-418 34 56
E-post: per.wallgren@sva.se

Örjan Åkerrén
Valloxvägen 40L, 741 42 Knivsta
Tel: 018-34 15 90
E-post: orjan55@me.com

Övriga styrelseledamöter:

Wessen Beshah	08-603 80 20
Sven Britton	08-678 86 70
Anne Naglo	073-200 91 13
Ingegerd Nylander	08-30 34 56
Sonja Pohlstrand	0152-200 02
Josef Yohannes	070-740 20 93

Redaktionskommitté:

Pia Virving
Tel: 08-500 272 22
E-post: pia.virving@telia.com

Ingegerd Nylander
Tel: 08-30 34 56
E-post: ingegerd.nylander@gmail.com

Sven Britton
Tel: 08-678 86 70
E-post: sven.britton@ki.se

Annika Smith
Tel: 072-544 68 25
E-post: annika.smith@comhem.se

Anne Naglo
Tel: 073-200 91 13
E-post: anne.naglo@gmail.com

Bertil Karlefors
Tel: 070-694 44 87
E-post: bertil@karlefors.com

Martin Hydén, webmaster
E-post: martin@martinhyden.se

Reseinformation:

Håkan Pohlstrand
Tel: 0152-200 02

Medlemsavgifter:

Medlemsavgiften är 250 kr per hushåll, dvs
alla personer som bor på samma adress.
Avgiften betalas in på pg 45 97 88-6,
Svensk-Etiopiska Föreningen

Hemsida: www.svensk-etiopiska.se

Ordföranden har ordet

Svensk-Etiopiska Föreningens årsmöte den 22 april 2017 var välbesökt som vanligt. Huvudtema var historien om den tidiga förbindelsen mellan Sverige och Etiopien. Vi fick inte bara höra om EFS missionsarbete under 150 år, 1866-2016, utan också om utvecklingen i Etiopien under de senaste åren. Föreningen tackar Staffan Grenstedt för föredraget. Se sidorna 5-7.

Stödet Etiopien får från Sverige och andra länder har med tiden förändrats från att vara rena bidrag till olika utvecklingsprojekt. Exempel på det är Björn Mossbergs arbete med att rita skolor på 80-talet. Se sidorna 26-29. På senare år handlar det mer och mer om att stödja företag som vill investera i landet. Systemet i Etiopien har förändrats och intresset för investeringar har ökat. Det har gett resultat och utvecklingen i landet har gått framåt, vilket framgår av artikeln med ambassadör Jan Sadek på sidorna 10-12.

Det händer mycket i Etiopien, den utbyggda infrastrukturen är bara ett exempel. Kaffeproduktionen ökar, likaså exporten och landet har börjat spela en ledande roll i kaffeproducenternas organisation i Östafrika. Anki Bjuhr har nyligen besökt Addis Abeba. Om det och sitt engagemang i kaffe berättar hon på sidan 19.

Av artikeln på sidorna 14-15 framgår det att man inte behöver ha tråkigt en söndag i Addis Abeba. Ett nytt museum att besöka, vacker konst att betrakta – det finns mycket att hitta på. En hel del arbete kvarstår dock när det gäller turismen i landet. Etiopien ligger fortfarande efter när det gäller infrastruktur och investeringar inom turismen och landet måste arbeta hårt för att kunna visa det rika utbud som landet kan erbjuda. Håkan Pohlstrands oförtröttliga arbete i

att dokumentera landets djur och natur kan bidra en hel del till det. Se bara på bilderna på sidorna 8-9.

Befolkningen i

Etiopien har ökat markant och människornas utsatthet är stor trots den rådande ekonomiska uppgången. Inom hälso- och sjukvårdssektorn har landet, med mätbar framgång, prioriterat bekämpning av infektionssjukdomar de senaste 25 åren. Trots det och till mångas förvåning har man hittat flera nya fall av lepra de senaste åren, även bland barn. Det är alarmerande. Läs Sven Brittons artikel på sidorna 21-24. Det råder också brister när det gäller omhändertagande av människor med psykisk ohälsa. Precis som tidigare hos oss i Sverige bär familjen huvudansvaret för den psykiskt sjuke. Mer om det i Gunnel Grundbergs artikel på sidorna 16-18.

Om den snabba ekonomiska utvecklingen

i Etiopien har många rapporterat, likaså att klyftorna mellan fattiga och rika ska ha ökat. Föreningen beslutade vid det senaste årsmötet att fortsätta stödja Medhen Social Center med 20 000 kr per år, fattigfonden vid Aira-sjukhuset med 25 000 kr per år och Föreningen Hylte hjälper Debre Zeit med 10 000 kr. Styrelsen förbereder också ett projekt, där skolbarn från fattiga områden kan få "ett mål mat om dagen" i skolan. Vi kommer att informera er om det nya projektet fortlöpande och det är min förhoppning att projektet "ett mål mat om dagen" ska vara igång till föreningens höstmöte.

*Med dessa ord önskar jag
er en trevlig sommar.
Biniyam Wondimu*

Årsmötet den 22 april 2017

Biniyam Wondimu informerade bland annat om status för "lunchfonden" för skolbarn i Addis. Det ser intressant ut.

Staffan Grenstedt, teol.dr. från Johan-nelunds Teologiska Högskola, gav oss en medryckande föreläsning med bilder rörande den svenska missionen i Etiopien och Eritrea under 150 år. Och vi imponerades av hans språkkunskaper i amharinja. Med sig hade han exemplar av boken "Det stora uppdraget", som han medverkat i. Vi var flera som försåg oss. Sid. 5 till 7.

Därefter visade Håkan Pohlstrand sina senaste fantastiska foton han tagit av djur i gränslandet mot Somalia, Kenya och Sudan. Vi är många som längtar efter Boken. Sid. 8 och 9.

Föreningen har mottagit gåvor i form av etiopiska hantverks- och bruksföremål. Delar av dessa lottades ut, som en stor tavla föreställande en kvinna, skänkt av familjen Bernhard och Erna Lindahl samt ett kruthorn i läder och en traditionell etiopisk klänning skänkta av Bi Thergen. Lotteriet inbringade 4000 kr (200 lotter à 20 kr styck) som oavkortat går till "lunchfonden".

Foto: Martin Hydén

Etiopiens ambassadör Woinshet Tadesse deltog i årsmötet.

Välbesökt som vanligt var årsmötet på restaurang EthioStar den 22 april. Styrelsemedlemmen Josef Yohannes t b i samspråk med några av deltagarna.

Wessen Beshah med hjälpredor som skötte lott-dragningen.

Glad blev Bengt Hylander över att vinna kruthornet i läder.

Håkan Pohlstrand berättade och visade bilder från Etiopiens parker och reservat.

Etiopiens viktiga roll i "Det stora uppdraget"

"Det stora uppdraget" beskriver EFS missionsarbete under 150 år. En femtedel av boken handlar om Etiopien. Större delen är skriven av Staffan Grenstedt, präst och teologie doktor i missionsvetenskap. På Svensk-Etiopiska Föreningens årsmöte sammanfattade han sin redogörelse.

Boken "Det stora uppdraget" bjuder på spännande läsning och omfattar ett brett område: EFS bildande, de olika missionsländerna, mission i andra länder, nödhjälps- och flyktingarbete och mycket, mycket annat.

Om Oromoexpeditionerna mellan 1877 och 1898 skriver Ezra Gebremedhin.

Staffan Grenstedts historia börjar år 1898, det år då den femte oromoexpeditionen, ledd av inhemska missionärer äntligen når Bodji i västra Wollega. Den eritreanske ortodoxe prästen Gebre Ewostateos kommer först till Nakamte, 33 mil väster om Addis Abeba. Därefter fortsätter han 20 mil vidare västerut till Bodji, där han börjar leda gudstjänster på lokalspråket oromiffa i den ortodoxa kyrkan.

- Från och med att denna så kallade femte oromoexpedition kommit fram till Bodji 1898, hade EFS på allvar nått sitt mål, konstaterar Grenstedt.

Det är svårt att i det här sammanhanget inte nämna Onesimos Nesib, han som efter studier i Sverige deltagit i den andra och den tredje oromoexpeditionen, de som inte nådde fram till målet. Men det var Onesimos översättningar av bibeln och andra skrifter till oromiffa som möjliggjorde för tidigare nämnde Gebre Ewostateos att bli accepterad av vasallkungarna i regionen. Onesimos

EFS missionsarbete under 150 år, 1866-2016, var rubriken för Staffan Grenstedts föredrag. Foto: Martin Hydén.

kvinnliga medhjälpare med översättningen, Aster Ganno, inte att förglömma.

Staffan Grenstedt beskriver år 1904 som ett genombrottsår för EFS mission i Etiopien. Prästen Gebro Ewostateos håller gudstjänster och undervisar i Bodji. I Nedjo, två och en halv mil därifrån, finns Onesimos och hans sällskap, som också undervisar i en nystartad skola.

I Addis Abeba etablerar sig Karl Cederqvist, som också varit med på en av oromoexpeditionerna.

- Han spelar en stor roll som kolportör, "läkare", lärare, präst och medlare för de inhemska evangeliska kristna gentemot myndigheterna i Etiopien, förklarar Grenstedt.

Karl Cederqvist är prästutbildad, utbildad snickare och har fått viss medicinsk utbildning i England.

*Missionärskonferens i Nakamte, februari 1932.
Foto: Uno Kågebo.*

- En stor del av hans tid gick åt för sjukvård. Han startade också så småningom den engelska skolan som alltså gav undervisning på engelska, vilket vid denna tid var ovanligt.

Missionens "tre ben" förstärks i Addis, något som Staffan Grenstedt hela tiden betonar i sitt föredrag på Svensk-Etiopiska Föreningen.

De "tre benen" är kyrkan med det kristna budskapet, skolan med undervisning och så sjukvården.

Pionjärtiden kallar Grenstedt tiden mellan 1898 och 1936. Från 1920 kommer nya svenska missionärer till Addis Abeba, därefter till Nakamte och Nedjo med kontakt med Bodji och Mendi.

När EFS med paret Stjärne, Per och Valborg, båda lärare, förvärvar "den övre" missionsstationen på Entotto i Addis Abeba 1924 utvecklas så småningom skolarbetet med en pojkskola där, och en flickskola på "nedre" stationen vid Amist kilo.

Men pionjärtiden avbryts bryskt 1936 efter italienarnas ockupation och missionärerna tvingas lämna landet. Dock finns som Staffan Grenstedt uttrycker det: "en spirande kyrka kvar".

Från 1943 återvänder missionärerna stegvis till västra Wollega. Först till Nakamte och sedan till Nedjo och Mendi. Från 1951 öppnar EFS även arbete i Backo och Adua.

Gamla skolhuset på Entotto i Addis Abeba som byggdes 1926 och revs 1966. EFS Bildarkiv.

Under 1946 kommer paret Rigmor och Gustav Arén till Addis Abeba. På Entotto startar Arén ett tvåårigt lärarseminarium.

"En återkommande utmaning för EFS blev sjukhuset i Nakamte. Ett flertal sjuksköterskor var knutna dit och missionerna samverkade över nationsgränserna för att täcka det stora behovet av läkare", berättar Grenstedt.

En viktig milstolpe utgör 1959. Då bildas den Etiopiska evangeliska kyrkan Mekane Yesus (EECMY) med fyra självständiga synoder och totalt 20 000 medlemmar. En kyrka som vuxit rejält och som nu har fler medlemmar än Svenska kyrkan. I dag är medlemsantalet drygt 8 miljoner, störst i västra och södra delarna av landet.

Som mest, runt 1970, hade EFS 60 missionsanställda i Etiopien.

- En orsak var att EFS kunde söka volontärbidrag från Sida för utvecklingsarbete, förklarar Staffan Grenstedt.

Efter det att kejsare Haile Selassie avsattes 1974 och kommunistregimen tagit över, följde svåra år med systematiska förföljelser av evangeliskt kristna i landet. Antalet missionärer minskade och av EFS:s cirka 60 missionsanställda 1970 återstod bara 22, 1977/78. Från ca 1988 börjar de evangeliska kyrkorna växa på allvar och omfattar idag ca 15-20% av Etiopiens befolkning.

Staffan Grenstedt som står för avsnittet om Etiopien i "Det stora uppdraget" signerar en bok till Annika Smith. Foto: Martin Hydén.

Konfirmander och församling i Nakamte 1993. EFS Bildarkiv.

2017 har EFS, som huvudsakligen samarbetar med Mekane Yesuskyrkan i Etiopien, sex missionärer i landet. De arbetar med diakonalt arbete, bibelöversättning, undervisning och sjukvårdsarbete.

Att läsa boken "Det stora uppdraget" ger en imponerande bild av EFS mission. Runt elvahundra missionärer har varit anställda genom åren, en stor del av dem i Etiopien.

Dessutom är boken i A4-format föredömligt redigerad. Den är luftig, lättläst, innehåller många bilder, intressanta fakta och fängslande människoskildringar. Det är inte utan att jag blir berörd, men framför allt imponerad av det engagemang, arbete och de prestationer som döljer sig bakom alla berättelser.

Pia Virving/Staffan Grenstedt

Några av Pohlstrands vackra natu

"Intryck från Etiopiens nya parker/reservat och från naturen i gränslandet mot Somalia, Kenya och Sudan" var rubriken för Håkan Pohlstrands föredrag på Svensk-Etiopiska Föreningens årsmöte.

Hyenamannen i Harar använder Håkan som stöd vid matning.

Den aktiva Erta Ale-vulkanen i Afarområdet.

Vitörad kob från Gambella. Totalt finns det runt 700 000 av dem där.

Träskonäbb från Domaträsket i Gambella.

Bilder från årsmötet

Gerenuk (giraffgasell) går utefter Kenyagränsen.

Rödstrupig biätare häckar i en flodbank i Gambellaområdet.

Unga lejonhanar på jakt efter kobbar i Gambella.

Elefantnäbbmus från Somaliregionen, en riktig låååångnos.

Snabb utveckling under Sadeks å

Jan Sadek och hans familj lämnar nu det 70-åriga residenset i Addis Abeba efter fyra år.

2013 och stora byggprojekt överallt.

Efter fyra år som Sveriges ambassadör i Etiopien, även som ackrediterad till Djibouti och Afrikanska Unionen, AU, flyttar Jan Sadek nu hem till Sverige med familjen. Han berättar för Tenaestelin att han under sina år strävat efter att fördjupa och bredda relationen mellan länderna. – Vi har idag en bra dialog med Etiopien, där vi kan tala om allt – även om det är klart att vi inte är överens i alla frågor.

- Att Etiopien skulle vara mycket annorlunda efter de fyra åren förstod jag redan när jag kom hit och såg de stora byggprojekten, Millennium-dammen, alla vägar och järnvägar, och inte minst alla de skyskrapor som växte upp som svampar ur jorden. Jag imponerades över den starka och inkluderande tillväxten, bland den högsta i världen, och framgångarna med fattigdomsbekämpningen och de uppnådda millenniemålen.

Jan Sadek konstaterar att hans profetia slagit in och att utvecklingen varit snabb också under senare år, även svenska företag och organisationer samt svenskt bistånd har bidragit till det.

- Ett konkret exempel är den svenska kvalitetssäkringen genom SweRoad och

Hifab av den nya stadsjärnvägen i Addis. Ett annat exempel är det svenska stödet till organisationer som arbetar mot kvinnlig omskärelse, där vi sett konkreta resultat.

Förra årets protester visade samtidigt på att det finns ett starkt missnöje under ytan med frustration över landets styre samt motsättningar mellan olika etniska grupper, mellan den federala regeringen och regionerna, samt mellan stad och landsbygd, menar Sadek.

- Det fanns problem i Etiopien även tidigare, inte minst inom demokrati- och mänskliga rättighetsområdet, men under förra året kom dessa i dagen på ett nytt sätt, och Etiopiens stabilitet kunde ifrågasättas. De fulla konsekvenserna av protesterna är ännu inte kända, och även om det just nu råder lugn, bland annat som ett resultat av rådande undantagstillstånd, så är intrycket att regeringen gjort för litet för att hantera de underliggande orsakerna till missnöjet.

- Hur landet tar sig an alla dessa utmaningar och genomför reformer kommer att avgöra dess framtid, liksom hur regeringen lyckas ro i land sina ambitiösa utvecklingsplaner.

Sadek säger att han fortfarande tror på Etiopien, men att det finns faktorer som

r som ambassadör i Etiopien

Den nya stadsjärnvägen i Addis Abeba har kvalitetssäkrats genom SweRoad och Hifab.

Utvecklingen har varit enorm, men utmaningar finns.

besvärar: missnöjet, torkan och den humanitära krisen i delar av landet samt ekonomiska problem, som sammanfaller med generellt dålig tillväxt i Afrika, med en på totalen negativ tillväxt per capita just nu, vilket är oroande.

- Ett pågående konsulärfall, där Dr Fikru Maru står åtalad, med en rättegång som lämnar mycket övrigt att önska, besvärar både mig och den bilaterala relationen.

Att relationerna mellan Sverige och Etiopien blivit allt bättre har gjort att ambassaden på ett bra sätt kunnat bistå svenska företag i Etiopien och att stärka utvecklingssamarbetet med landet.

- Sverige var under 2015 det största europeiska exportlandet till Etiopien, och vi kunde förra året anta en ny och mer omfattande biståndsstrategi. Vi har en bra dialog med Etiopien på flera områden, inte minst på miljö- och klimatområdet, där nyligen den etiopiske miljöministern besökte Sverige, och vi samarbetar väl i FN:s säkerhetsråd, där våra båda länder nu har tagit plats. Under mina år i Addis har vi haft statsminister Löfven på besök tre gånger, vilket förstås bidragit till att stärka den bilaterala relationen.

- En omständighet som har potential att överglänsa det mesta i den svensk-etiopiska relationen är H&M:s klädproduktion i Etiopien. Företaget outsourcar sedan några år tillbaka viss produktion till etiopiska fabriker. Det är för tidigt att säga något om framgången i dessa ambitioner, H&M ställer höga krav på arbetsvillkor och miljöhänsyn i fabrikerna, och det finns många utmaningar även vad gäller företagsklimatet. Men en viktig del av Etiopiens framtid står och faller med möjligheterna att skapa fler arbetstillfällen till en växande befolkning samt att generera viktiga hårdvalutainkomster för landet, och här skulle en utökad textlexport bidra positivt.

- Dessvärre har de humanitära behoven i Etiopien fortsatt, men Sverige har varit en generös biståndsgivare, vilket vi alla kan vara stolta över.

Afrikanska unionen, AU, har tagit mycket av Jan Sadeks tid.

- Våra personalresurser på ambassaden är begränsade och ofta är det lite av slalom mellan Etiopien och AU – ena veckan dominerar Etiopien och nästa AU.

Under två år har Sadek varit medordförande i vad som kallas AU Partner Group

Arbetet inom Afrikanska unionen har tagit mycket av Jan Sadeks tid.

Ett bra sätt att få information om ambassadens engagemang är att följa rapporterna på Facebook, menar Jan Sadek.

(AUPG), som är de icke-afrikanska ländernas främsta kontaktyta gentemot AU.

- Vi har ordnat mängder av möten med olika AU-företrädare, inklusive flera med fd kommissionsordföranden Nkosazana Dlamini-Zuma. Hon genomförde ett besök i Sverige under 2015, vilket befäste de goda och allt tätare relationer vi har med AU.

- Under de senaste åren har Afrikanska unionen blivit en allt viktigare aktör, dels i Afrika, dels på den internationella arenan, och det blir förstås då allt viktigare att följa organisationens arbete härifrån Addis Abeba, som alltmer blivit "Afrikas huvudstad".

Vad kommer han då att sakna efter de fyra åren?

- Ambassaden i Addis Abeba är en av Sveriges största utlandsmyndigheter, med dryga 50 medarbetare och en väldigt bred verksamhet – inte bara politik och bistånd utan även migrationsfrågor, handelsfrämjande, kultur, försvarspolitik och förstås en stor administrativ sektion som bistår övriga sektioner.

- Jag kommer att sakna denna diversifierade verksamhet och möjligheterna att följa så många olika frågor i en viktig region – Afrika – i en viktig subregion – Afrikas horn

– och i ett så viktigt land som Etiopien. Jag kommer att sakna utbytet med de många duktiga medarbetarna på ambassaden och kontakterna med de många kollegerna inom diplomatkåren, inte minst EU-kretsen och på de nordiska ambassaderna.

- Jag hoppas kunna behålla kontakten med många av dessa samt även med mina etiopiska kontakter förstås. Ett sätt att hålla mig à jour med vad som händer på ambassaden blir att följa vår Facebooksida. Den har blivit väldigt omtyckt, och vi har runt 35 000 följare och bland den bästa räckvidden inom utrikesförvaltningen. Jag vill rekommendera Tenaestelins läsare att följa ambassaden på Facebook!

Säger Jan Sadek, som tycker att Svensk-Etiopiska Föreningen och Tenaestelin spelar en viktig roll för att främja goda relationer mellan Sverige och Etiopien, och han vill tacka för det goda samarbetet genom åren. Inte minst den stora etiopiska diasporan i Sverige, med flera medlemmar i föreningen, utgör en viktig länk mellan länderna, menar han.

Tenaestelin tackar Jan Sadek för hans medverkan i tidningen och önskar honom och familjen lycka till framöver!

Bilder: Pia Virving

Hur går det för GERD?

Millennium-dammen, ett av flera projekt och ett gigantiskt sådant, som beslutades under Meles Zenawis regeringstid.

I Tenaestelin nr 1 från juni 2015 berättade vi om den bortgångne premiärminister Meles Zenawis stora projekt "Grand Ethiopian Renaissance Dam". Arbetet med dammen, som byggs i närheten av Benishangul-Guluz regionen, inleddes i april 2011 och kommer att bli klart i juli 2017, om inget oförhappandes händer.

Dammen som är en s.k. betongdamm kommer att generera 6000 MW och bli den största i Afrika och den sjunde största i världen. Framtiden ser ljus ut. Men helt problemfritt kommer det inte att bli.

Den etiopiska regeringen med Meles Zenawi i spetsen föreslog Sudan och Egypten att bygga dammen tillsammans med Etiopien. Men varken Sudan eller Egypten var intresserade. Meles beslutade därför att byggandet av dammen skulle genomföras, finansieras och ägas av Etiopien. Dammbygget genomförs av det välkända italienska företaget Salini Impregilo. Finansieringen kommer från bl.a. Världsbanken och Kina i form av lån och från etiopier bosatta i Etiopien eller utomlands (diasporan) som köper statsobligationer. Ägare till dammen är Ethiopian Electric Power Corp.

Det var inte många som trodde på projektet. Egyptierna ansåg och anser fortfarande att de på grund av dammen inte längre får de vattenmängder från Blå Nilen som de behöver. Dammen ska ju fyllas vilket kommer att ta från 5 till 15 år och under tiden får Egypten nöja sig med mindre vatten från Blå Nilen under kortare perioder. Egypten behöver mycket sötvatten till sina stora bomullsodlingar. Enligt WWF går det åt 20000 liter vatten för att producera 1 par jeans + 2 T-shirts!

Etiopien är ett fattigt land och hur ska landet klara av att genomföra dammbygget, frågade man sig. Men hittills har det etiopiska dammbygget hållit sig både inom budget och tidsramar! Det har även visat sig att man tänkt på miljön. Att laga sin mat med torkgödsel och ved orsakar avskogning och erosion. Det är bl.a. detta som fått Etiopien att välja elektricitet.

Under 2016 har Kenya valt att köpa etiopisk elektricitet som kommer att levereras 2018. Detta har fått Egypten och Sudan att ändra inställning till GERD.

Annika Smith

En helt vanlig söndag i Addis

Addis en söndag i april 2017. Under den blå himlen glider vita moln fram över hustaken som växer sig allt högre. Det byggs och det byggs – mer och mer. Vi trodde för flera år sedan att kulmen var nådd. Men icke!

Något som också växer är trafiken. Fast i dag, en söndagsförmiddag, är det ganska lugnt. Både på gator och på trottoarer.

Trottoarerna ja. Just nu är de smalare än någonsin i centrum. Asfalt sågas upp, diken grävs. Vi balanserar på spångar, hoppar över de uppgrävda rännorna. Nedanför Tiglachinmonumentet på Churchill Road är ett hundratal personer sysselsatta med att förbereda för de fiberkablar som ska ner i jorden.

Utanför posten har vardagskaoset tagit paus. Parkeringen där bilarna brukar trängas är nästan tom och de flesta små butikerna är stängda. Det enda livfulla inslaget är ett pojkgäng i 15-årsåldern som raskt får ögonen på oss. En har en liten filt över armen, men vi har varit med förr och ryter till ordentligt.

Vi vet att det ska viftas med filten framför ögonen på oss medan en kumpan vittjar fickorna. En filt eller en tidning. Två gång med tidning råkar vi ut för lite senare. Det ena under tågstationen vid Stadion. Det andra på Ras Mekonnen Avenue.

Tre gånger på samma dag. Har aldrig varit med om något liknande. Beror det på att antalet turister minskat radikalt sedan i höstas då undantagstillståndet infördes? Vi sticker förstas av rejält med våra rygg-säckar. Nåja, inget händer, våra högljudda protester ger effekt. Inte minst på den omgivande lokalbefolkningen som blir ännu mer upprörda än vi själva. Raskt griper man in och schasar iväg pojkarna, ibland med hårda tag. Vem hade ställt upp för sin

Allt högre hus byggs i Addis.

medmänniska på det här sättet om det hänt i Stockholm? Inte många! Jag känner mig trygg på Addis gator.

Uppe från tågstationen nära Mesquel Square har vi bra utsikt. Plötsligt faller ögonen på en för mig ny byggnad på andra sidan vägen. Varför har vi inte sett den förut? Oromo Cultural Center, står det över entrén.

Museet är stängt i dag. Det är söndag. Men det går utmärkt att gå in i byggnaden och titta på alla vackra statyer av Oromorepresentanter som finns både inomhus och på den utegård som inramas av byggnaderna.

Läser mig till att hela komplexet invigdes våren 2015. Att det upptar ett område av 40 000 m² och att det kostade totalt 315 miljoner birr att bygga.

Hit måste vi gå tillbaka nästa gång vi kommer till Addis. Nu får vi nöja oss med

Överallt i centrala Addis grävs det för fiberkablar till internet.

"Oromia Cultural Center" som invigdes våren 2015.

statyerna, den vackra innergården samt en liten utställning med Lemma Guyas tavlor - om Lemma Guya, som bor i Bishoftu där han också föddes, skrev Astrid von Rosen i Tenaestelin nr 2/2014.

Nelson Mandelas Reception Room högst upp i huset på Ras Hotel.

Konstverk målad på getskinn av Lemma Guya.

50-talscharm på Ras Hotel.

Det är dags att vända hemåt till Ras Hotel, där Nelson Mandelas Reception Room numera finns på översta våningen. Här, på Addis näst äldsta hotell, bodde Mandela 1962 under namnet David Motsamayi – han hade etiopiskt pass – medan han genomgick träning i gerillakrigföring.

"Ethiopia always has a special place in my imagination..." Så skrev Mandela i sin självbiografi "Long Walk to Freedom", utgiven 1994.

Skriver under på det!

Text och bilder: Pia Virving

Mentalvårdens framväxt i Etiopie

Under min uppväxt på 1950-talet talade vi i vår familj ofta om landet Abessinien långt borta i Afrika. Min mormors syster Frida hade rest dit som missionär i början på förra seklet. Hon insjuknade i malaria och dog i Kuluku redan efter ett år.

Fridas död var för oss barn en sorglig men spännande berättelse om det exotiska landet. Så en dag kom min pappa hem och berättade om den etiopiske kejsaren Haile Selassie. Denne hade med missionär Per Stjärne som kurir sänt en skriftlig invitation till svenska jurister, läkare och officerare. Med sina erfarenheter ombads de bidra till att bygga upp detta stora mäktiga land. Detta blev Sveriges allra första utvecklingsprojekt, men bistånd blev det inte. Ty Etiopien betalade för sig. Vår familj reste aldrig dit. Jag minns min stora besvikelse.

I slutet av december 2016 kom så äntligen min chans. Min man skulle resa till Etiopien på ett uppdrag vid den svenska ambassaden. Jag köpte egen biljett och vi slog följe. Som psykolog kom jag snart i kontakt med psykiatrivärlden i Addis Abeba. En annorlunda värld, där man fortfarande står inför utmaningar men där det finns hopp.

I ett möte med huvudstaden Addis Abeba, med sina fem miljoner, blir man, trots den rådande ekonomiska uppgången, medveten om människors utsatthet. Inom hälso- och sjukvårdssektorn måste givetvis infektionssjukdomarnas bekämpning prioriteras. Någon tradition för ett allmänt omhändertagande av människor med psykisk ohälsa existerar inte. Precis som tidigare hos oss bär familjen huvudansvaret för den psykiskt sjuke.

Dr Atalay Alem, överläkare och chef på Amanuel Hospital. För tio år sedan doktorerade han vid Umeå medicinska fakultet.

Gunnel Grundberg, som bland annat föreläste på sjukhuset om olika psykoterapimetoder, tillsammans med fr.v. psykiater Abe Fekadu och doktor Atalay Alem.

Intressant nog fanns i den nordafrikanska muslimska regionen, sen urminnes tider, ett sorts fattighus, Maristan, för avvikande och utstötta. Dessa institutioner är okända i den övriga delen av Afrika, där allt bygger på familjeband och socialt nätverk. Ett betydande antal hemlösa, kringirrande mentalsjuka personer framskymtar i gatu-

Blivande läkare på praktik i psykiatri.

bilden, vilket vittnar om familjers ibland tillkortakommande i sitt omhändertagande.

Och ute på den folkrika landsbygden fortsätter familjerna alltjämt att ta hand om den allvarligt psykiskt sjuke. Man betraktar mentalsjukdom som en guds bestraffning och man konsulterar de existerande medicinmännen. De använder ibland behandlingsmetoder, som vi i västvärlden tar avstånd från. Fastkedjande av den sjuke ute i naturen, olika typer av exorcism och aga sker fortfarande.

Ett första möte med den kände psykiatern i Addis Abeba, Dr Atalay Alem, äger rum på det stora allmänna sjukhuset Black Lion Hospital, centralt beläget i Addis. Där har han under förmiddagen haft psykiatriundervisning för blivande läkare. För tio år sedan doktorerade Alem vid Umeå medicinska fakultet. Där har sedan dess ytterligare nio etiopiska psykiater doktorerat genom professor Lars Jacobssons försorg.

Alem pekar pedagogiskt och kunnigt på detaljer kring patienten som är viktiga

Doktor Atalay Alem ger en blivande läkare handledning.

för att förstå sjukdomsbilden. Alem ställer noggranna frågor till sina elever. Vilken diagnos lider patienten av? Man konstaterar att hustrun inom kort kommer på nytt besök. Hennes uppfattning är viktig, det är alla överens om.

Min förmiddag på Amanuel innebär besök även på avdelningarna. Sängarna står rad i rad. Patienter promenerar fritt på ett ganska begränsat område. Tidigare hade många patienter inga ekonomiska möjligheter att resa hem när de var färdigbehandlade. Numera kräver man en deposition från den person som ledsagar patienten. Denna summa är tänkt att användas till patientens kommande hemresa. Vårdtiderna är fortfarande långa - oftast över två månader.

På Amanuel Hospital föreläser jag vid ett annat tillfälle om psykoterapimetoder som vi använder oss av i Sverige. Vi har i Sverige förändrat vårt synsätt på mental ohälsa. Det är om detta jag börjar min exposé. Från fattigstugan, dit mentalpatienten fick flytta och till våra gigantiska byggnadsmonument

Doktor Atalay Alem i samtal med en av sina patienter på väg hem från sjukhuset.

till sinnessjukhus i början av 1900-talet. Våra psykofarmaka raserade den tidigare uppfattningen om mental ohälsa som en kronisk åkomma intimt sammanlänkad med institutioner. Så småningom kom jag in på de psykoterapimetoder Sverige använder och där inte minst kognitiv beteendeterapi (KBT).

Vi har själva begått och begår hela tiden misstag inom vår psykiatrivärld. Kan etiopierna dra lärdom av detta. Och riskerar Etiopien, i takt med att välfärden stiger, hamna i den globala läkemedelsindustrins klor? Det folkrika Etiopien är naturligtvis en intressant marknad. Det finns därmed en stor risk för överanvändning av psykofarmaka här på samma sätt som hos oss.

Men pessimismen får inte ta överhanden. Det är en stor skillnad mellan västerlandet

En blivande psykiater med patient.

och dagens etiopiska samhälle. I Etiopien är familjen runt den sjuke fortfarande oändligt viktig. En etiopisk patient befinner sig aldrig ensam i väntrummet. Under en lång tidsperiod har vi själva glömt eller försummat att ta hänsyn till familjerelationerna runt den sjuke. Ofta har vi skyllt på att det faktiskt inte funnits anhöriga. Det är dock inte helt med sanningen överensstämmande. Många gånger har vården medvetet undvikit kontakt med släkt och familj. Resultatet hos oss har blivit en psykiatrisk patient, ensam och övergiven. Motsatsen råder i Etiopien och det bådär gott.

Text och bilder: Gunnel Grundberg

Blivande läkare under rondan på Amanuel Hospital.

På kaffekonferens i Addis

Det var längesen jag landade på Bole airport. Sist jag var i Addis så var det med ett gäng folkhögskoleelever år 2010. Nu var det för att lära mig mer om kaffe och få möjlighet att testa bönor. Addis Abeba har vuxit och det är nog 3 miljoner fler människor sen sist. Det märks. Det byggs jovisst... men när blir det klart? Det finns otaliga ofärdiga byggnader och höghus numera, men ingen bor i dem eller så är de inte färdiga.

Kaffekonferensen drog igång med inledningstal av presidenten även om det var premiärministern som skulle ha gjort det enligt programmet. Anledningen var att han hade fått förhinder, då den turkiska högnivådelegationen var på besök.

Några reflektioner och nya insikter som jag vill dela med mig av är att kaffe definitivt är politik och makt. Kaffe är levebröd för många kvinnor om än de får för lite betalt i relation till andra som kan leva på det i näringskedjan. *Women in Coffee Ethiopia* hade ett unikt första möte och ingår sedan denna konferens i ICWA – International Coffee Women Association. Så det var toppen!

Uganda och Kenya har också stora kaffeplantager, men Etiopien är unikt på några

Women in Coffee Ethiopia ingår efter kaffekonferensen i Addis nu i International Coffee Women Association.

vis – förutom att kaffet kommer därifrån, så odlas 60% i privata trädgårdar, kaffebuskarna växer också vilt i naturen och rena odlingar utgör en mindre del. Det tyckte jag var intressant.

Det finns flera tusen varianter av Arabicabönan i Etiopien och några regioner är Kaffa, Sidamo, Harar och Yirgacheffe.

Jag har haft möjlighet att prata med branschfolk, både farmare och rostare. Det kommer att ta lite tid att förstå sig på handeln och annat, men jag är än mer beslutsam att jobba vidare för att ni ska få prova det bästa kaffet och för att hjälpa så många jag kan i Etiopien. Det är verkligen så att detta land för alltid finns i mitt hjärta och folket som är så oerhört fattigt ska väl ändå kunna få det bättre någon gång?

Vi rostade några påsar att ta hem och den stora leveransen ska vi nu jobba för att få hit så snart det går. Saras rosteri var roligt att få se och det finns kapacitet för att rosta många kaffebönor till FINA BÖNAN framöver!

Text och bild: Anki Bjühr

Anki Bjühr (i mitten) med de danska företagarna Mette och Rikke på kaffekonferensen i Addis Abeba.

"Hylte hjälper Debre Zeit" skickar ett tack!

Susan tillsammans med Bezu, som tillsammans med sina två syskon tas omhand av sina morföräldrar efter det att föräldrarna avlidit. Familjen får hjälp av föreningen.

Ett stort tack till Svensk-Etiopiska Föreningen för bidraget på 10 000 kronor till "Hylte hjälper Debre Zeit". Hälsningen kommer från Susan Johansson och gäller summan som betalades ut 2017. På årsmötet den 22 april beslutades att 10 000 kronor också ska betalas ut till föreningen 2018.

För närvarande hjälper "Hylte" 32 familjer med sammanlagt cirka 130 personer. När föreningen, som grundades av Susan och Ulf Johansson 2009, inledde hjälpverksamheten koncentrerades den på mikrolån. I dag ligger fokus på barns skolgång och yrkesutbildning samt på hjälp till äldre, sjuka eller ensamstående personer som tar hand om barn.

- Vi ger även mikrolån om någon har ett genomtänkt och realiserbart projekt, men då kräver vi också en egen insats. Under det

Bonchayehu ler igen igen efter att ha fått en tandställning via föreningen. Brodern Alegn är färdig med sin utbildning inom hotell och turism och har fått jobb på ett bra hotell.

senaste besöket i december 2015 träffade Susan en pojke på 22 år, som de tidigare betalat utbildningen i college för. Han är intelligent och tog sig till Europa sommaren 2015. Där upptäckte han att Europa inte var det paradiset han drömt om och han åkte tillbaka till Etiopien.

Nu berättade han för Susan att han vill öppna ett internetcafé.

- Skriv en affärsplan och se till att få ett jobb, till exempel som diversearbetare. Du måste få ihop 30% av startkapitalet själv, sen kan du få låna.

Det var budskapet han fick av Susan.

- Det ska bli spännande att se om han lyckas, menar Susan, som nu gläds åt att tre av barnen man gett stöd nu studerar vid ett universitet och att fem genomgått en yrkesutbildning och kan försörja sig själva.

Pia Virving

Bilder: Susan Johansson

Trump i Kokosa

Det var inte längre sedan än 2014 jag var i Etiopien, men jag minns det som evigheter. När jag stiger ur Dreamlinern vaknar jag snabbt ur drömmen och känner genast igen dofterna genom flygplansoset.

Girma, min vän och driver sedan många år möter vinkande nere på parkeringen utanför terminalen. Förr fick han komma in och vänta, det går inte längre. På grund av den senaste tidens oroligheter har han inga körningar längre, turisterna avvaktar. Han har börjat med äggproduktion i väntan på bättre tider.

Vi åker till hans lilla hus i leprabyen invid ALERT-sjukhuset – min gamla arbetsplats – och där håller hans hustru Mebrat på och tvättar några av de 150 ägg de skördar varje dag från de många bruna hönorna, som står trångt i burar från golv till tak i ett litet ut-hus. Men de ser nöjda ut hur man nu kan se det i ögat på en höna. Det är svåra tider så man måste improvisera, säger Girma medan Mebrat förefaller nöjd med att ha något att göra nu när de många barnen är utflugna och bara några barnbarn återstår.

Jag är här för att träffa min student Tsehay-nesh Lema, en fransksild fyrbarnsmamma med vuxna barn varav tre ännu bor hemma i hennes minimala 2-rumslägenhet. Det är svårt med bostäder för unga i en stad där invånarantalet växer fortare än den i och för sig rekordhöga befolkningstillväxten i landet (3%).

Tsehaynesh, som är en mycket erfaren laboratorieassistent och som arbetat länge med leprapatienter har nu ett PhD stipendium från ISP (International Science Program) i Uppsala för att göra en uppsökande (active case finding) studie av leprapatienter

Fr.v. Sven Britton, Addis från Leprosy Control och Tsehaynesh Lema, som Sven är handledare för.

i Kokosaregionen, Västra Arsi gränsande till Sidamo.

Därifrån har rapporterats flera nya fall av lepra de senaste åren, även bland barn. I stället för att sitta och vänta på att de så småningom då sjukdomen ofta hunnit ge deformationer kommer till leprasjukhuset i Addis (passive case finding), skall Tsehaynesh nu gå ut och leta efter leprafall i byarna och hyddorna och därigenom bland annat försöka komma åt hur sjukdomen sprider sig, något som ännu inte är klart efter alla dessa år. Jag är hennes svenska handledare.

Vi är ett team på fyra som åker till Boro och Kokosa i västra Arsi via Hawassa, ca 400 km söder om Addis. Chauffören Leikun från ALERT-sjukhuset, Addis från Leprosy Control, mycket erfaren leprakontrollant, Tsehaynesh och jag. Kokosa ligger högt och det är gröna alpdalar med kalla nätter. Men framförallt är det regn skall det visa sig, trots att det är långt till regntiden.

Vägen upp från Hawassa till den första

Addis från Leprosy Control undersöker nervstatus på en patient.

kliniken i Boro, 60 km kurvig grusväg där bäckar från bergen endast stundtals forsar över vägen, går bra. Flera unga pojkar vi möter ropar Trump när de ser mig i framsätet, en smärtande oförsämdhet som nog inte är illa menad, utan visar hur internationella nyheter nu når även de avlägsnaste landsändar.

På kliniken väntar patienter som de lokala hälsoarbetarna hittat i byarna och som nu hoppas på att få riktig diagnos och behandling. Första symtomet på lepra är oftast en ljusare fläck på svart hud där känseln är nedsatt. Leprabacillerna som gillar svalare temperatur söker sig till huden, där de förökar sig i de celler som omger de ytligt liggande nerver som styr hudens pigmentering och känseln.

Vi hittar sammanlagt fem patienter där diagnosen tidig lepra är trolig och tar blodprover från dessa och deras följeslagare från samma hydda. Senare på dagen skall proverna av en motorcykelordonnans transporterats till Hawassa för analys.

Det är trångt men stämningen är god. Ingen i teamet talar orominja eller sidaminja, vilka är de lokala språken, en nackdel, men de unga interpretörerna är glada och det märks att man gillar besöket

Sven Britton med liten patient.

från storstaden, som också ger välbehövlig extrainkomst. Patienter får 30 birr (ca 1,25 USD) i transportbidrag, ett betydande tillskott här där alla går till fots.

Strax efter den frugala medhavda lunchen börjar det regna och vid tretiden, då motorcykelordonnansen anländer försenad av väglaget, är det skyfall. Men han ger sig av och jag börjar oja mig inför att tillbringa den fuktiga och kalla natten i det lilla hyrrum där jag beretts sovplats tillsammans med Leikun och Addis. En handduk ligger på tröskeln för att inte regnvattnet skall tränga in under dörren.

Men efter en timme ringer det och vi får meddelande att motorcykeln vurpat i gytthan och den unge mannen slagit sig så han behöver vård och provtransporten är därmed avbruten. Vi beslutar snabbt att ge oss av och hämta upp killen och ta honom till sjukhus och sedan köra vidare

Pappa på häst, där barn nummer två på hästryggen har lepra. De andra barnen samt fadern testades med suspekt lepra som resultat.

till Hawassa där en medarbetare sitter på sjukhuset och väntar på proverna.

Det blir en äventyrlig färd där vi ideligen sladdar i lersoppa, men den lindrigt skadade killen kommer under vård och proverna kan vi leverera långt efter mörkrets inbrott. I smyg gläds jag över att inte behöva sova över i Boro utan på det bekväma Hotel Central i Hawassa och jag stiger därför gärna upp i ottan för att åka till nästa woreda, Kokosa, som ligger några mil bortom Boro.

Sak samma upprepar sig där. Vi hittar sju nya sannolika leprapatienter, men när vi skall åka tillbaka är skyfallet om möjligt ändå värre och chauffören Leikun säger sig inte vilja köra under så riskabla

omständigheter. Vi skulle då behöva sova över i Kokosa, varvid alla prover skulle förfaras, för de måste prepareras inom 6 timmar efter provtagningen. Jag drar till med att jag måste till Hawassa för att ta mina mediciner, visserligen sant men inte troligt att jag skulle avlida om jag missade mina blodtrycksmediciner en dag.

Teamet faller till föga och vi anträder en om möjligt ändå äventyrligare hemfärd där vindrutetorkarna går på högvarv och rutorna immar igen hela tiden för fläkten är paj. Men fram kommer vi och den tålmodige Alemayo, som väntat i timmar, säger att proverna fortfarande är okay och vi kastar oss in på en restaurang där det visserligen

I Boro med en man som uppges vara 140 år. Han låg i en säng utomhus under ett sol- och regntak och spelade bräde med sin 89-årige son vid tillfället. Han tyckte att Sven såg gammal ut!

Tillbaka i Hawassa. Sven i mitten med Addis till höger och chauffören Leikun till vänster.

regnar in, men där det nygrillade getköttet smakar som en dröm och jag kostar på mig att beställa in en flaska av en av de numera många goda etiopiska vinerna, Acasia.

Svunnen är den tid jag fick nöja mig med Gouder, liksom mycket annat som en gång var, men kvar finns det mesta av det som gör att hjärtat jublar och ögonen tåras.

Text: Sven Britton

Bilder: Tsehaynesh Lema

*Cirka 1/3 av Etiopiens befolkning
beräknas ha dött under
svälten 1888-93.*

De onda åren – "Kefu qan"

Svälten i Etiopien 1888 – 1893

Vi vet att Etiopien drabbats av torka och svält i omgångar. Den värsta svälten lever kvar i etiopiernas medvetande som Kefu qan - de onda åren. Den varade i fyra år.

Först drabbades landet av boskapspest. Italiensk import av infekterad boskap via Massawa ledde till att upp till 90% av boskapen dog. Det började i norr (Lasta och Wollo) och spred sig söderut.

Stora delar av landet och även grannländer drabbades. Även nuvarande Eritrea fick se boskaphjordarna försvinna. Kriget mellan olika herrar och med egyptier och mahdisterna i Sudan tärde på böndernas redan små resurser.

Italienska frammarscher från eritreanska kusten hindrades av resursbrist. Och så var det torkan och gräshopporna. Svälten hade kommit. Många åt av utsädet till nästa skörd. Ganska snabbt började folk vandra mot vad man trodde var rikare trakter. Vägarna fylldes av tiggare. Nyttillträdde kejsaren Menelik manade till bön och delade ut hackor (bra att ha när oxen dött) i hopp om att andra höga herrar skulle göra

detsamma. Ett nytt hus restes intill palatset för att härbärgera tiggare och ett strikt reglemente mot överflöd vid hovet infördes.

Kejsaren förbjöd "våldgästning" men införde en ny skatt för att försörja soldaterna. Ett försök att importera säd slutade med att sändningen rånades. Så även om de mer lyckligt lottade försökte hjälpa dog folk på vägarna eller hemma. Man plockade bland dynga för att hitta frö, man åt av kadaver och tyfus och dysenteri började härja. Somliga blev soldater andra sålde i förtvivlan sig själva eller sina barn som slavar. Åtminstone fick man något att äta. Det finns många hjärtskärande berättelser t.o.m. om kannibalism. Menelik beordrade att hamstrare skulle berövas överflödet och hamstrarna började sälja. Från t.ex. Ogaden där boskapspesten inte härjat så hårt skaffade man boskap.

Dödstalen i svält började så sakta sjunka. Men mycket var förändrat. Det beräknas att cirka 1/3- del av befolkningen dog. Om svälten kan man bland annat läsa i en artikel av Richard Pankhurst.

Maria Ericsson

Tusentals skolor byggdes efter hans ritningar

Mellan 1982 och 1989 arbetade arkitekten Björn Mossberg på undervisningsministeriet i Addis Abeba. Där inom avdelningen för design av samtliga skolor och andra byggnader inom utbildningssektorn i Etiopien. - Jag var antagligen den inom svenskkolonin i Addis som reste mest i landet under de här åren, berättar han.

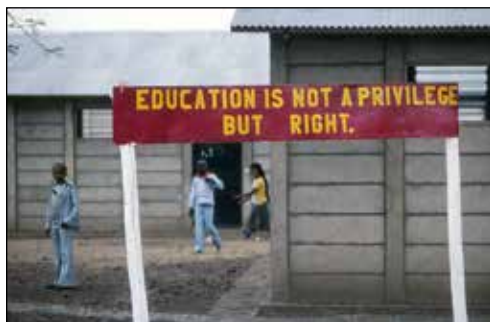
Han uppskattar att det blev cirka 3 000 mil om året. Under sina sju år i Etiopien besökte han samtliga regioner och det under den period då det var svårt att få tillstånd att resa vart som helst.

- Ministeriet ville att jag skulle resa så mycket som möjligt. Utbildning var högprioriterat och en förutsättning var att det fanns skolbyggnader.

På grund av säkerhetsläget gällde ibland enbart flyg. Till exempel när han skulle till Mekele, eftersom gerillan kontrollerade stora områden i Tigray. Under hela den tid Björn Mossberg och hans familj, som också bestod av hustrun Annette och sonen Erik, bodde i Addis var det utgångsförbud från midnatt till 05.00 på morgonen.

Mossberg, numera pensionär, har skrivit ner sina minnen från de sju åren och det har resulterat i en både fylig och mycket intressant berättelse som spänner över både arbete och fritid (finns att läsa i sin helhet på Svensk-Etiopiska Föreningens hemsida <https://svensk-etiopiska.se>).

Björn Mossberg var anställd av Sida som bilateral expert. Avdelningen SCMS, School Construction and Maintenance Section, som han tillhörde hade två arkitekter. Han själv och Ato Berhanu, en man i 40-årsåldern.

Utbildningen var högprioriterad under Mossbergs år i Etiopien. Cirka 450 skolor om året byggdes.

Ytterligare en Sidaanställd, Göran Larsson, arbetade med logistik.

Arkitektkollegan Berhanu blev inte gammal och dog efter att ha misskött sig och sin diabetes. Ethiopian Airlines vägrade ta med hans kista upp till Gonder, där han enligt tradition skulle begravas inom tre dagar. Att skaffa transporttillstånd under Mengistutiden var inget man gjorde i en handvändning, varför Mossberg erbjöd sig att frakta upp kistan i den tjänstebil han precis hämtat ut. Han fick snabbt tillstånd av säkerhetstjänsten. Omgivningen var skeptisk. Vägen över bergsområdet mellan Bahir Dar och Gonder var inte säker på grund av gerillans framfart, flera bilar hade gått på minor, människor hade omkommit.

- Jag fick rådet av militären på sträckan att inte skära kurvorna och att undvika det lösa gruset. Där kunde minor gömmas. Resan gick bra och utan incidenter nådde vi Gonders stadsgräns strax före solnedgången.

I genomsnitt uppfördes under 80-talet

Mekele, dit Björn Mossberg pga. säkerhetsläget fick flyga. I bergen i bakgrunden fanns gerillasoldater.

450 skolor per år. De byggdes i lokala material. Med väggar i lera, sten eller bambu, beroende på lokala byggtraditioner. Takstolarna tillverkades i eukalyptusträ och ovanpå dem lades korrugerad plåt.

- Under mina år ritades 35 gymnasieskolor och åtta yrkesskolor, däribland sex stycken som försågs med utrustning från Sovjetunionen. Vidare ett flertal verkstäder för tillverkning av skolmöbler, otaliga kontorsbyggnader och ett flertal lärarinstitut.

Sverige hade tidigare gett stöd till undervisningssektorn under flera år. De skolor som då byggdes hade pelare, balkar och väggpaneler av betong. Något som nu blev för dyrt mot bakgrund av det accelererande behovet.

- De 450 skolor vi byggde i lokala material per år var nätt och jämnt tillräckligt för att hålla analfabetismen stången. Dessutom byggdes ett flertal grundskolor av betong och betonghålstén, kanske 50 per år, finansierade med pengar från Världsbanken, berättar Björn Mossberg.

Afrikanska Utvecklingsbanken var finansär till flera lärarinstitut och till de 35 gymnasieskolorna.

Under Björn Mossbergs sju år i Etiopien byggdes drygt 8 000 byggnader efter hans ritningar.

- Mycket efter standardritningar. Det krävdes inte så många ritningar för att det

I genomsnitt uppfördes 450 skolor per år under 1980-talet.

Hotellen på landsbygden kunde vara enkla utan rinnande vatten.

skulle byggas flera hundra grundskolor. Förhoppningsvis blev byggnaderna funktionella. Det är kanske det allra viktigaste i ett fattigt land.

Under sin första tjänsteresa, till Wolloprovinnsen, kom Mossberg till Lalibela.

- Vi stod och tittade på en av kyrkorna när vi hörde ljud av marscherande fötter. En lång rad soldater marscherade igenom Lalibela. Ingen sa nåt, inga kampsånger, bara tystnad bortsett från ljudet av marscherandet. Stämningen var mycket tryckt och spänd. Man kände att det rådde krig. Och det var skönt att få lämna staden. Några veckor efter vårt besök stängdes Lalibela och förblev stängt för utlänningar i flera år.

Åren som Björn Mossberg och hans familj tillbringade i Etiopien var oroliga år med krig i delar av landet.

Mycket av undervisningsmaterialet fick lärarna tillverka själva.

- Men jag kände mig aldrig på något sätt hotad. Vid några resor hade jag väpnat beskydd. Första gången var när jag skulle åka bil ner till Massawa från Asmara i Eritrea. Chauffören som körde stannade vid Asmaras stadsgräns. Han steg ut, tog fram sin pistol, laddade den och satte den innanför livremmen. Sedan bar det iväg. Vare sig på väg dit eller på tillbakavägen behövde han använda vapnet.

I Massawa träffade Mossberg en administratör som var ny på sitt uppdrag. Han var mycket missnöjd med sin företrädare och menade att nu, när han kommit, skulle det bli ordning på revolutionen.

- Han tryckte på det senare när han sa "... but NOW"! Det var inget upplyftande möte. En del av revolutionens företrädare var mycket hårdföra och långt ifrån sympatiska personer som helt tycktes sakna empati och förståelse för andra människor.

Utbyggnad av undervisningen var alltså högprioriterad under de här åren.

- Många av dem jag arbetade med på ministeriet, ofta chefer för olika avdelningar, var väldigt engagerade och gjorde vad de kunde för att landets befolkning skulle få tillgång till undervisning. Efterfrågan på

Trycket på undervisningen var enormt stort. Här 117 elever i en niondeklass.

grundskolor var mycket stor. Utbildning av lärare tycktes möta de behov som fanns trots alla skolor som byggdes, men det fanns många utmaningar.

- De många språken var ett. Ministeriet koncentrerade sig på att ta fram läromedel på de sju största språken, men mycket av undervisningsmaterialet fick lärarna själva tillverka, till exempel kartor och planscher. Att satsa så hårt på grundskoleutbildningen var naturligtvis riktigt, menar Mossberg.

- Världsbanken gjorde en studie på bönder i Östafrika, där man ville veta hur personer som fått grundskoleutbildning klarade sig jämfört med dem som enbart fått riktad jordbruksutbildning. De som klarade sig bäst var de som fått grundskoleutbildning. De var bättre rustade att klara av olika utmaningar.

Tack vare Björns tjänsteresor kunde familjen Mossberg få tag på kött, ägg och andra förnödenheter under en tid då det var svår matbrist i landet. Mycket gick på export för att landet skulle få in valuta. Runt 1984 då svälten var som störst var det nästan omöjligt att få tag på mjöl. Runt påsken tog höns och ägg slut.

- Jag hade tur att hitta en äggproducent

Sonen Erik framför familjens fårhjord. Som mest hade man 15 får.

Erik och Annette Mossberg hemma i köket. Annette, socialantropolog, undervisade först i matematik på Internationella skolan, senare var hon programhandläggare för jämställdhetsfrågor på Sida-kontoret.

fem mil från Addis. När jag passerade där köpte jag lådor innehållande 360 ägg och på så sätt kunde jag förse hela svenskkolonin i Addis med ägg.

Det var också svårigheten att få tag på mat som gjorde att familjen skaffade en massa djur.

Höns, kalkoner, kaniner, en skock får, till och med bin.

Familjen Mossberg hade bara några år kvar i landet när Björn vid fyrtiden en morgon vaknade av att man sköt med luftvärnskanoner på flygfältet i närheten. Det var ett kuppförsök som misslyckades. Försvaret förlorade 180 högre officerare, däribland 36 generaler.

- Den etiopiska försvarsmakten hade försvagats. Flygvapnet tvingades använda piloter från Jemen. Man litade inte på de egna piloterna. Mat- och vattenförsörjningen till soldaterna vid fronten fungerade inte. Till och med ryssarna var upprörda. Stridsviljan var inte alls den som propagandan påstod och mina kollegor tvingades ut för att demonstrera för regimen. Händelsen bidrog till att jag kände att det var dags att åka hem.

Ministeriet ville att han skulle stanna, men Mossberg sa nej. Under flera år återkom

Avskedsfest för familjen Mossberg inför hemresan 1989.

han sedan till Etiopien när han arbetade i Världsbankens regi.

Familjen har inte besökt Etiopien sedan de bodde i landet.

- Våra vänner, även våra etiopiska vänner, finns inte längre kvar där. Många av dem har faktiskt gått bort och de som fortfarande lever bor utomlands.

Text: Björn Mossberg/Pia Virving

Bilder: Familjen Mossberg

Protokoll fört vid Svensk-Etiopisk

§ 1 Mötets öppnande

Föreningens ordförande Biniyam Wondimu öppnade mötet och hälsade alla välkomna.

§ 2 Årsmötets rätta utlysande

Årsmötet godkände utlysande av årsmöte.

§ 3 Mötesordförande, mötessekreterare

Biniyam Wondimu valdes att leda årsmötesförhandlingarna och Jan Olof Gustavi valdes till sekreterare.

§ 4 Justerare av årsmötesprotokollet

Astrid von Rosen valdes att jämte mötesordföranden justera protokollet från årsmötesförhandlingarna.

§ 5 Verksamhetsberättelse och resultaträkning

Verksamhetsberättelsen presenterades av Biniyam Wondimu. Örjan Åkerrén presenterade föreningens resultat- och balansräkning för år 2016. Stipendiefonderna och Karin Mobergs fond visar ett underskott på kr 17 094,62.

Föreningens löpande verksamhet har ett underskott på kr 5 722 för året.

Sammantaget får föreningen ett underskott på kr 22 816,62.

Verksamheten enligt de utsända handlingarna godkändes.

§ 6 Revisionsberättelse

Revisionsberättelsen föredrogs av revisor Åke Clason, som inte hade något att erinra mot räkenskaperna. Årets balans kr 863 285,40 fastställdes och resultatet minus kr 22 816,62 överförs i ny räkning. Revisionsberättelsen godkändes och lades till handlingarna.

§ 7 Fastställande av resultat- och balansräkning

Årsmötet fastställde resultat och balansräkning för år 2016 i enlighet med revisorernas förslag, se ovan §6.

§ 8 Ansvarsfrihet för styrelsen

Årsmötet gav styrelsen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2016.

§ 9 Medlemsavgift

Ingen ändring av medlemsavgiften på 250 kr per hushåll för 2017.

§ 10 Val av funktionärer i Svensk-Etiopiska Föreningen

för verksamhetsåret 2017 fram till årsmötet 2018.

Valberedningens sammankallande, Astrid Assefa, föredrog valberedningens förslag till styrelse, revisorer, valberedning, redaktionskommitté och webmaster.

§ 11 Styrelsen

Omval för en period på 2 år: Biniyam Wondimu, Håkan Pohlstrand, Wessen Beshah, Per Wallgren, Ingegerd Nylander, Anne Naglo och Josef Yohannes. Biniyam Wondimu omvaldes till ordförande för det kommande verksamhetsåret.

1 år kvar av mandatperioden: Sven Britton, Sonja Pohlstrand, Jan Olof Gustavi och Örjan Åkerrén. Förslaget godkändes av årsmötet.

§ 12 Revisorer

Omval av Åke Clason som ordinarie revisor på två år. Eric Renman kvarstår som ordinarie revisor i ytterligare ett år. Astrid von Rosen omvald som revisorssuppleant i två år.

§ 13 Valberedning

Meaza Alemu Sjöman (sammankallande) och Emily Marino kvarstår som ordinarie ledamöter i ett år. Ny i valberedningen är Azeb Binega. Hon valdes på 3 år för att få en framtida kontinuitet i beredningen. Förslaget godkändes av årsmötet.

§ 14 Redaktionskommitté

Till redaktionskommitté omvaldes Ingegerd Nylander, Pia Virving, Sven Britton och An-

Årsmötet i Svenska Föreningens årsmöte den 22 april 2017

rika Smith för ett år. Nyval: Anne Naglo och Bertil Karlefors, för ett år.

§ 15 Webmaster, Facebook och föreningens hemsida

Martin Hydén, webmaster för föreningens hemsida, omvaldes på ett år.

§ 16 Tenaestelin

Tidningen är nu inne på sin 58:e årgång. Tenaestelin är mycket uppskattad av våra medlemmar vilket framkom under mötet.

§ 17 Svensk-Etiopiska Föreningens projekt

Vid 2015 års årsmöte togs beslut om att stödja Medhen Social Center med 20 000 kr per år under tre år. Vi är nu, 2017, inne på det tredje och sista året. Ekonomisk redovisning för 2016 har kommit från syster Senkenesh och Medhen Social Center. Redovisning av verksamheten har gjorts genom Tenaestelin.

Beslut: Projektet förlängs med 3 år, 2018, 2019 och 2020.

Vid 2015 års årsmöte togs också beslut om stöd till fattigfonden vid Aira-sjukhuset. 25 000 kr har betalats ut för 2016 och samma summa kommer att betalas ut för 2017 det sista beslutade året. Medlen kommer från Karin Mobergs fond, som ursprungligen var 450 000 kr.

Beslut: projektet förlängs med 3 år, 2018, 2019 och 2020

Till Föreningen Hylte hjälper Debre Zeit har under 2016 betalats ut 10 000 kr av föreningens löpande medel. Föreningen Hylte får även innevarande år 10 000 kr till fadderbarn och deras familjer. Eftersom Hylteverksamheten delvis har förändrats föreslås projektet förlängt med 1 år.

Beslut: Projektet förlängs med 1 år, 2018.

§ 18 Trädplanteringsprojektet

Projektet är vilande. Mötet beslöt att avsluta det pågående projektet. Medlemmarna

uppdrog åt styrelsen att försöka starta ett nytt "Trädprojekt" som ersättning för det tidigare.

§ 19 Förslag till nytt projekt

Föreningen har diskuterat att starta ett projekt där skolbarn från fattiga områden kan få ett mål mat om dagen i skolan. Projektförslaget presenterades under årsmötet 2016. Försök har gjorts att få igång projektet men det har fallit på att vi inte kunnat finna en lämplig person för att driva och koordinera verksamheten i Etiopien.

Arbetet med att få igång projektet drivs vidare av styrelsen. Finansieringen är tänkt att ske via lotterier och frivilliga bidrag från medlemmarna, men också genom de medel föreningen förfogar över. Årsmötet uppdrog åt styrelsen att försöka etablera projektet under året.

§ 20 Motioner till årsmötet

Inga motioner hade inkommit.

§ 21 Övriga frågor

Inga övriga frågor.

§ 22 Mötets avslutande

Mötesordföranden Biniyam Wondimu avslutade mötet och framförde ett varmt tack till styrelseledamöter, valberedning, revisorer samt redaktion för det gångna verksamhetsåret.

Stockholm den 22 april 2017

*Biniyam Wondimu, ordförande
Jan Olof Gustavi, sekreterare
Astrid von Rosen, justerare*

Örjan Åkerrén
Valloxvägen 40 L
741 42 Knivsta

Air Force-veteranernas bygge rör på sig

Bottenplanet på Air Forceveteranernas byggnad i Bishoftu står klar.

Abebe Argaw, Air Forceveteranernas ordförande.

Det är trångt i nuvarande lokaler.

Abebe Argaw, ordförande för Air Forceveteranerna i Bishoftu, är nöjd. Äntligen har föreningens bygge börjat röra på sig. Bottenplanet står efter många års planering klart. Så fort pengarna rinner till kommer det att bli fler våningar.

Förhoppningsvis kommer en bank eller något försäkringsbolag så småningom flytta in som hyresgäster på första våningen för att man ska kunna finansiera det hela. Veteranerna räknar sen med att ha en samlingslokal, café och bibliotek en trappa upp.

Sedan flera år finns kaffeserveringen under en gul presenning på gården och i ett rum innanför samlas varje dag ett 50-tal pensionerade Air Forceanställda för att spela schack, bräde och biljard eller för att bara prata med varandra. Ett litet kontor finns också, men större lokaler behövs.

När vi kommer dit en dag i slutet av mars möts vi av Girma Teka och Demile Admasu, båda har arbetat på Air Force

underhållsavdelning. De visar oss runt i den nya byggnaden och ser fram emot den dag då allt står klart och de kan flytta in i de nya lokalerna.

Den 13 november 2017 är det 70 år sedan Ethiopian Air Force i Bishoftu, som byggdes upp av svenskar med Carl Gustaf von Rosen i spetsen, invigdes i närvaro av kejsare Haile Selassie.

Till dess lär inte den nya byggnaden bli klar, men förhoppningsvis kommer det inte att dröja alltför länge.

Text och bild: Pia Virving

Demile Admasu (t.v.) och Girma Teka som visade oss runt i de nya lokalerna.